

Johan Heinrich Hein – Levnedbeskrivelse

Johan bliver født ca. 1766 i Mechlenburg, Schwerin, Crevitze Amt.

Johan i Danmark

Han kommer sandsynligvis til Brahetrolleborg, som Skriver i perioden 1790 – 1805.

Hvad var det for et sted Johan kom til?

Baroniet Brahetrolleborg var overtaget af Johan Ludvig Reventlow den 30. marts 1775 efter at Johans fader afgang ved Døden. Christian Ditlev Frederik Reventlow tiltrådte Besiddelsen af Grevskabet Christianssæde på Lolland, medens Grevskabet Reventlow tilfaldt Broderen Conrad.

På det tidspunkt, hvor denne historie begynder er det kronprinsen, den senere Fredrik den 6, som tegner en stor del af danmarkshistorien. Kronprinsen er personlig ven med familien på Brahetrolleborg, inderkredsen omkring kronprinsen er særligt A. P. Bernstorff¹, Christian Reventlow og Ernst Schimmellmann, der er så denne kreds af personer Johan kommer til at færdes i blandt, da han bliver ansat hos Ludvig Reventlow. Christian og Ludvigs forældre havde været i dansk tjeneste siden Christian 4.s dage. Deres fader var en varmhjertet, men stilfærdig mand, der foretrak tilværelsen på landet frem for hoffelivet. Moderen døde da børnene var ganske små. Så lidt som alle andre velhavende folk den gang sørgede faderen for en ordentlig opdragelse af sine børn, så længe de var små. Christian og Ludvig modtog en dårlig undervisning hjemme og blev efter konfirmationen sendt med en dårlig hushovmester til et berømt gymnasium i Altona i Tyskland, gymnasiet var dog på det tidspunkt i stærkt moralsk forfald. Hushovmesteren mishandlede dem både åndeligt og legemligt. Han gjorde hvad han kunne for at få dem til at hade deres fader, og prøvede at lokke dem til at lade sig hverve til den preussiske hær. Dette anslag blev opdaget og børnene kaldt hjem. Faderen forstod, at man havde været en katastrofe nær. Han engagerede en fremragende tysk videnskabsmand, dr. Wendt, til at tage sig af sønnerne. Dr. Wendt optræder som fadder ved Johans første barn. Wendt drog omsorg for at drengene fik en uddannelse i tre år på det Ridderlige Akademi i Sorø. Senere tog han dem med til universitetet i Leipzig, blandt hvis studerende også var den unge Goethe.

I 1777 kalder Ludvig sine bønder sammen og holder en tale til dem hvor han indskærper både deres rettigheder og deres pligter. Talen slutter med at han opfordrer dem til at ødelægge de gamle torturinstrumenter, "de slemme tugtemestre, der havde voldt dem så mange sure timer og fremkaldt megen bitterhed i deres hjerter."

Ludvig er forud for den almindelige udvikling i samfundet, han begynder udflytningen af sine landsbyer allerede i 1787. Han bekoster bygningen af 87 velbyggede bondegårde uden for de gamle landsbyer. På Sybilles fødselsdag 14. september 1788 erklærer han i en tale til sine bønder at alt hoveri er ophævet og samtidig overdrog han 88 bønder deres arvefæstebreve^{2,3}. Men allerede ved denne lejlighed led han en stor skuffelse. Bønderne anså hans store gestus for fordægtige; her måtte stikke noget under. De bagstræberiske bønder navnlig i Vester Åby og Pejrup nægtede at blive arvefæstere, de ville hellere blive ved det gamle.

---

¹ A. P. Bernstorff dør 1797.

² En fæsteform, hvor fæsteretten overførtes fra fæsteren til hans arvinger. Fæstegården ejer kunne således kun normalt få den fulde ejendomsret tilbage, når ingen af fæsterens arvinger ønskede at overtage fæstegården. Arvefæsteren havde undertiden ret til at pantsætte eller sælge fæstegården, men ikke til at sælge dele af den.

³ Fæster er en person, som fik brugsret over en gård eller et hus, som tilhørte en jordejer. Fæsteren måtte betale en pengeydelse, indfæstning ved fæstetilrædelsen, hvorved han anerkendte ejeren som sin husbond. Fæsteren havde pligt til at overholde forskellige nærmere regler, herunder pligt til at yde hoveri m. m.

Ludvig var god at gæste. Hans huslige liv var præget af enestående hygge. Mange kunstnere kom der, forrest blandt dem var Jens Baggesen, hvis muntre hittepåsomhed har givet egnens byer og gårde fantasifulde navne, f.eks. byen Korinth, men også navne som Sibirien og Virginien, som stadig findes. Se også husnavnene i det følgende.

Ludvig begyndte allerede i 1783 sit skolebygningsprogram. Han var pædagogisk en foregangsmand, udenadslære skulle være bandlyst, det var tankevirksomhed der skulle fremmes, og undervisningen skulle præges af hvad børnene senere fik brug for i livet. Efter 1788 dekretede han at ingen kunne regne med at få en gård overdraget hos ham hvis man ikke kunne læse - både trykt og skrevet - og var kendt med de fire regningsarter. Ja, sågar reguladetri forlangte han af den vordende bonde. Kronprins Frederik besøgte Ludvigs skoler og påhørte med glæde undervisningen, til lærerne medbragte han fortjenstmedalje i guld. Kronprinsen kom med en interessant bemærkning ved denne lejlighed: "Sjældent, næsten aldrig, forstod jeg, hvad en voksen bonde sagde til mig, men af alle disse børn er der ikke i dag talt et eneste ord, som jeg ikke tydeligt har hørt og forstået." For samfundets øverste lag har det åbenbart på dette tidspunkt været vanskeligt at forstå bøndernes talte sprog. Bønderbørnenes kendskab til det skrevne sprog og deres højtlesning må imidlertid have påvirket deres udtale i retning af et mere alment forståeligt "rigssprog"⁴.

I 1801 overtager Sybille Schubart⁵ gift von Reventlow, Brahetrolleborg, som hun ejer indtil 1828. Sybille var søster til Ernst Schimmelmans anden hustru.

På et fæstebrev fra 1828 - 1848 står der Detlef Christian Ernst Greve af Reventlow til Fricherskabet Brahe Trolleborg, Hs Kongelige Majestæts Kammerherre og Ridder af Dannebrogen er den, som står som ejer af ejendomme, som gives i fæste under Brahetrolleborg.

Johan er således skriver på Brahetrolleborg under Johan Ludvig Reventlow og Sybille von Reventlow.

I tidsrummet 1807 til 1809 optræder Fru Grevinde Josephine Reventlow, Comtesse Wilhelmine Reventlow og Comtesse Henriette Reventlow alle af Brahetrolleborg meget hyppigt, som første person i listen over faddere til børn født i Brahetrolleborg Sogn.

Bryllup

Johan træffer en dansk pige, som hedder **Karen Madsdatter**, hun er ca. 19 år yngre end ham.

Skriver Johan Hein og Karen Madsdatter bliver gift den 25. april 1807 i Brahetrolleborg kirke. Forlover og vidner var: Hr. Forvalter Johan Heinrich Havemann paa Brahetrolleborg og Hr. Ole Magaard, Kjøbmand i Svendborg.

I det følgende vil der blive gjort en del ud af, hvem der var forlovere og faddere. Det skyldes, at jeg vil forsøge at belyse, hvilken omgangskreds familien havde.

- Johan Heinrich Havemann⁶ er forvalter ved godset og bosat på Brahetrolleborg Hovedgaard. Johan Havemann er 37 år ved FT. i 1801, dvs. han er ca. 43 år, da Karen og Johan bliver gift. Han er gift med Kirsten Havemann, født Welsch, 35 år i 1801 (ca. 41 år i 1807). De har Kirstens moder boende hos sig på Hovedgaarden, hendes navn er Lucie Welsch, 68 år ved FT. i 1801 (ca. 74 år i 1807).

---

⁴ Ovenstående historiske oplysninger om familien Reventlow og deres omgangskreds stammer fra Politikens Danmarks Historie, bind 10.

⁵ Enkegrevinde Sybille Reventlow opførte en skole i Haagerup i 1803, den blev åbnet 1. maj 1804 og fik navnet Ludvigsminde. Den første lærer var Enevold Kristensen, som var lærer fra 1804 til 1806.

⁶ Havemann er medunderskriver på en tilføjelse til et fæstebrev fra omkring 1814, tilføjelsen er fra 4. maj 1821. 1858 hedder godsforvalteren Christian Høeg Lorentzen.

- I 1801 bor Ole Magaard på Skovsgaard pr. Ollerup, han er selvejer uden for bondestanden, beboer sin Aulsgaard. Han er 48 år ved FT. i 1801 (ca. 54 år i 1807), han er da gift med Johanna Catrine Stehr, 48 år, (ca. 54 år 1807), desuden har han på det tidspunkt en hjemmeboende datter på 19 år, (ca. 25 år 1807), som hedder Anna Sohpie Magaard.

Børnene

Den 6. maj 1807 nedkommer Karen Madsdatter med deres første barn, en søn, som får navnet **Thomas Heinrich Hein**, på det tidspunkt bor familien på Nyboe⁷.

Faddere var:

Madame Figat paa Spanget, Hr. Forpagter Dencher paa Brahetrolleborg, Hr. Wendt paa Bernstorffsminde, Hr. Schroll paa Lykkenssæde, og Hr. Waitløw af Høystrupgaard.

- Madam Figat er Sophia Hedeveg Frigadt, født Breum, hun er 47 år ved FT. i 1801, hvor hun er gift med Johan Joseph Frigadt, han er 46 år ved FT. 1801 og hans profession er chirurg og læge ved Baroniet, han bor i et hus med 3 td. land på Spanget. Huset er nr. 67, Kjøbenhavn, han var født i Lybæk og døde 6. august 1816, 60 år gammel, hvorefter Rasmus Johansen Post overtog huset Kjøbenhavn. Johan Joseph Frigadt blev gift med Sophia Hedeveg Breum den 10. oktober 1794 på Brahetrolleborg.
- Hr. Schroll på Lykkenssæde er Hørbereder Henning Schroll. Henning Schroll har købt Lykkenssæde den 6. januar 1794 af Hans Jensen, som havde fået gården i 1772 og fået meddelt arvefæste på den i 1788. Henning Schroll køber den for 900 Rdr. desuden måtte han betale Hans Jensens gæld, bygge et hus til Hans Jensen og dertil lægge 6 Tdr. land i Møllebjerg, fri for afgift i hans livstid og dertil give 16 læs tørv årligt. Schroll indkøber samtidig gården Bækkelund og opretter af disse gårde Høravlingsinstituttet Lykkenssæde, hvorfra der fra 1799 til 1832 udgik 95 lærlinge, der spredte det praktiske kendskab til Hørrens dyrkning og behandling til alle landets egne. Henning Schroll døde den 17. januar 1833. Han blev efterfulgt af sin ældste søn Gustav Schroll, der i 1835 indkøbte gården Afbyggstedet⁸ Skjelbo. Han fortsatte for en del sin afdøde faders virksomhed i hørindustrien. Han var den første stænderdeputerede og senere i 10 år Landstingsmand. Han døde den 7. oktober 1863. Lykkenssæde er på det tidspunkt vokset til en Arvefæsteejendom på 170 Tdr. land⁹ fortrinlige jorde med omtrent 17 Tdr. Htkr¹⁰. Adressen er nu Lykkenssædevej 16.

Det andet barn, en søn, kommer til verden den 6. april 1809, familien bor da på Sølyst. Sønnen får navnet **Johan Frederik Hein**.

Faddere var:

Madame Denker paa Bernstorffsminde, Karetmager Anders Pedersen, Gaardman Christian Jeppesen, Fisker Niels Jensen¹¹ Alle paa Brahetrolleborg

⁷ Nyboe står i fæsteprotokollerne opført som en Bye.

⁸ Afbygger (afbyggerby, afbyggergård, afbyggersted) en person, der har forpagtet, fæstet eller blot driver et jordbrug udskilt fra en større ejendom (f.eks. hovedgård). Svarer til en parcellist.

⁹ 1 Tdr. land er det stykke land, som der skulle bruges en tønne korn til at så til. = 5516 m² = 0,5516 ha.

¹⁰ 1 Tdr. Htkr. = tønner hartkorn = Oprindeligt "hårdt korn" dvs. rug og byg i modsætning til havre. Navn på den kornsort hvormed fæsteafgiften betales. Senere brugt som målestok for jordbeskatning, antallet af Tdr. land der gik på Tdr. Htkr. var afhængig af jordens bonitet (dyrknings værdi). 1 Tdr. = 4 ankre = 136 potter = 131,4 liter.

¹¹ Fisker Niels Jensen har været en meget speciel person, han optræder meget ofte som fadder for mange forskellige familier.

- Fisker Niels Jensen er 49 år i FT. 1801, han er Husbonde og bosat på Brahetrolleborg Hovedgaard, han er gift med Hylleborg Christiane født Lund, 37 år, de har i 1801 fire hjemmeboende børn i alderen 15 til 3 år.
- Den 8. september 1811 står Johan fadder til Avlskarl Frederik Nielsen og Hustru Anne Larsdatters datter Caroline i Brahetrolleborg kirke. En avlskarl er der øverste af karlene på en gård. Frederik og Anne bor på Søløst. (Avlskarlen n.n. gaar foran i Arbejdet og leder det, naar ingen overordnet er til Stede.)
- Gaardmand Christian Jeppesen kan være Kristen Jeppesen, der modtager Glædemark i arvefæste 1788. Han afstod den 6. juli 1825 gården til sin ældste søn Hans Kristian Kristensen. Adressen er nu Hågerupvej 41. Der findes også en Gartner Christian Jeppesen på Brahetrolleborg, som optræder som fadder 5. februar 1807

Det tredje barn bliver en datter, som får navnet **Maren Johansdatter**, hun bliver født den 29. august 1811 på Brahetrolleborg, som datter af Skriver Johan Hein og Hustru Maren Madsdatter af Søløst. Hun bliver døbt den 6. oktober 1811¹².

Faddere var:

Madam Petersen paa Brahetrolleborg, Hr. Lieutnant Recke i Nyboe, Hr. Forp. Denker paa Egneborg, Hr. Hørbereder og Dannebrogsmænd Schroll paa Lykkenssæde og Hr. Petersen paa Brahetrolleborg.

Den 17. september 1813 ruller en ulykke ind over familien, idet **Maren** bliver syg og dør kun lige godt 2 år gammel.

Det fjerde barn bliver en søn, som får navnet **Carl Wilhelm Hein**, han bliver født den 21. januar 1814, han bliver døbt den 24. januar og fremstillet i kirken den 27. marts 1814, som søn af Skriver Johan Hein og Hustru Karen Madsdatter paa Sølyst. Carl Wilhelm er min farmors farfar.

Faddere var:

Madame Denker paa Ny Egneborg, Hr. Kapitain Rosenberg, Hr. Lieutnant Rosenberg, Hr. forpagter Denker paa Ny Egneborg. (Der findes en Johan Denker 55 år i 1834 i Fåborg)

Det femte barn bliver en datter, som får navnet **Ane Johansdatter**, hun bliver født den 31. december 1816 på Sølyst¹³, Brahetrolleborg. Hun bliver hjemmedøbt den 31. december og fremstillet i kirken den 17. februar 1817. Forældrene er: Opsynsfører paa Sølyst Johan Hein og Karen Madsdatter =.

Faddere var:

Forpagter Denkers kone paa Ny Egneborg, Rasmus Holm, Mads Væver, Jens Hansens enke i Nyboe.

- Mads Væver er Mads Larsen Væver, som er gift med Anne Jensdatter. Ved i 1801 er Mads 56 år, dvs. ca. født 1745, og i 1801 er Anne 44 år dvs. ca. født 1757. Mads er Karens fader.
- Oplysninger om en mulig forbindelse imellem (fra Laila Dencker) hendes tiptipoldefar Hans Jochum Dencker (1781-1823), der første gang optræder i Brahetrolleborg i 1813,

¹² 4. september 1811 er første gang, jeg finder Johan Hein som fadder. Der er for pigen Caroline, som er datter af Avlskarl Frederik Nielsen og Hustru Anne Larsdatter på Søløst. Det er også den eneste gang i perioden 1806 - 1814 at jeg kan finde Johan og Maren som faddere i Brahetrolleborg.

¹³ Jeg har fundet Sølyst Avlsgaard med en Assurancesum på 25.700, med Forpagter Svendsen, Hartkorn Ager og Eng på 16 - 3 - 0 - 0, Gammelskat 29 - 38 ¼. Sølyst ligger under Knagelbjerg og har matr. nr. 1a, oplysningerne er fra ca. 1860.

og så forpagter Thomas Henrik Dencker fra Brahetrolleborg og senere Ny Egneborg - gik fallit der ca. 1819¹⁴.

Det sjette barn bliver også en datter, hun får navnet **Henriette Elise Johansdatter**, hun bliver født den 27. april 1819 og døbt den 2. maj i kirken. Forældrene er Huusm. Joh. Hein og Karen MadsDatter på Nøisomhed, Brahetrolleborg.

Faddere var:

Frue Hoskjer paa Nøisomhed, Væver Lars Madsen i Nyboe, Hans Madsen Væver paa Nøisomhed og Niels Puge - Indsidder i Mellemlauger.

- Efter udskiftningen blev Nøjsomhed opført som bolig til daværende Skovridder Thorsen, som i en alder af 46 år døde på Nøjsomhed den 19. april 1806. Efter Thorsens død blev Nøjsomhed overdraget til Ingeniørkaptajn Hans Jakob Hoskjær, der forestod anlægget af de nye landeveje i Fyn og Jylland. Han var født i København og døde efter 5½ års ægteskab den 28. januar 1813. Det var efter kirkebogens vidnesbyrd en almindelig agtet mand med en utrættelig embedsiver og sjælden retsindighed. Han efterlod enken Katrine Dorthe Bruun og 3 sønner Jakob, Knud og Karl Ditlev. Enken blev senere gift med en islænding John Findsen. Senere blev Nøjsomheden bolig for Johan Heinrich Havemann, der var godsforvalter til 1823. Han var født i Oldenburg 1766 og døde den 25. juli 1833. Derefter blev Nøjsomhed overdraget til hidtilværende forpagter af Egneborg Jakob Sørensen, som døde på Nøjsomhed 48 år gammel i 1841. Efter Sørensens død fik J. H. Havemanns søn Ditlev Havemann den 5. december 1852 stedet i fæste. Han var godsforvalter ved Sandholt og Bygmester ved Brahetrolleborg¹⁵.

Johan flytter til Stenløse, Odense

Næste gang man finder **Johan Heinrich** er i 1834, hvor han er bosat i Stenløse ved Odense. Han er gift og Gaardbestyrer på en gård i Volleslev Bye. På folketællingen kan man se, at han har mindst tre personer i "sit brød". Det interessante er, at der står han er gift, men hans kone bor ikke på samme adresse som ham. Hun er Inderste og gift med en mand, som er gaardbestyrer i Vollerslev, hun bor sammen med datteren Henriette i et Huus i Stenløse Bye.

I 1840 bor han igen sammen med Karen i Stenløse Bye og nu er hans profession; Dagleier. De har 4 andre personer boende i husstanden. Det var:

I 1845 står han stadig i Stenløse Bye, som Dagleier og han bor stadig sammen med Karen, men nu er de alene på adressen.

I 1850 står Johan som Inderste, dagleier han er nu 83 år gammel og Karen er 63, de har en dame boende, som hedder Maren Johansdatter, som er 53 år gammel, hun er Inderste, og ernærer sig ved sine hænders arbejde. (Det lidt uhyggelige er, at deres logerende hedder det samme som Karen og Johans datter, som døde i 1813, hvis Maren havde levet på dette tidspunkt, have hun været 38 år gammel og det er 43 år siden Johan og Karen blev gift.)

Johans død

Den 20. maj 1858 dør Johan 91 år gammel i Stenløse sogn, Odense Herred, Odense Amt, det er året efter deres guldbryllup.

---

¹⁴ Se <http://www.lailadencker.dk/16827807>

¹⁵ Beskrivelserne af ejendomme og ejerforhold i denne levnedbeskrivelse stammer i stor udstrækning fra N. Rasmussen Søkildes bog, Trolleborgegnen og dens beboere gennem 250 Aar. Brahetrolleborg Sogns Folkemindesamling og Øster Hæsinge Lokalhistorisk Arkiv. Se <http://www.brahetrolleborg.lokalarkiver.dk/>

Karen Madsdatter dør 4. april 1862 i Stenløse Sogn.

Ejere af Brahetrolleborg slot

- (1775-1801) Johan Ludvig Christiansen greve von Reventlow
- (1801-1828) Sybille Schubart gift von Reventlow
- (1828-1854) Ditlev Christian Eenst Johansen greve von Reventlow
- (1854-1875) Ferdinand Otto Carl Johansen greve von Reventlow